

איך הרשתות החברתיות משפיעות על העמדה הפוליטית שלנו?

25/10/2020

פרופ' קרין נהון, נשיאת איגוד האינטרנט הישראלי

הופק על ידי רשת, עושים היסטוריה.

ברוכים הבאים לנקודה II, הפודקאסט של איגוד האינטרנט

יובל:

הישראלי שינסה לעזור לנו, לכולנו, להבין מה הן השפעות העומק

של האינטרנט על החברה, הכלכלה, הפוליטיקה והתרבות. אני

דוקטור יובל דרור. אני מרצה, סופר וסוציולוג של טכנולוגיה. אני

אהיה כאן בעמדת המראיין. איגוד האינטרנט הוא עמותה ללא

מטרות רווח, שמנהלת את שתי תשתיות האינטרנט המרכזיות

בישראל. מרשם שמות המתחם של נקודה II ומחלף האינטרנט

הישראלי. IIX. במקביל, האיגוד מקיים פעילות ציבורית ערה

לשמירה על אינטרנט פתוח, שוויוני, תחרותי, מתקדם ובטוח,

לכלל החברה בישראל. עם יותר משלושה מיליארד משתמשים

ברחבי העולם, האינטרנט הפך מזמן לתשתיות החשובה ביותר של

עידן המידע. כלכלה, תעסוקה, פנאי, בריאות, אזרחות, אפילו

ביטחון. כל חיינו מתנהלים ברשת. העניין הוא שכמו בכל דבר טוב

בחיים, לצד היתרונות הרבים שהביאה הרשת לחיינו, היא מציבה

בפנינו גם אתגרים לא פשוטים, סוגיות של חופש הביטוי, פרטיות,

איומי סייבר. הפער הדיגיטלי ושלל סוגיות נוספות, מובילות

להשלכות חברתיות מרחיקות לכת ונוגעות לכל אחד ואחת

מאיתנו. אז איפה זה מעמיד אותנו? המשתמשים. מי קובע את

הכללים? הממשלה? האזרחים? אולי התאגידים הדיגיטליים? מה

1 התפקיד של החברה האזרחית? אילו ערכים הפכו לפתע לשנויים
2 במחלוקת? איך השחקנים המרכזיים משפיעים על חיינו? אלו רק
3 חלק מהשאלות שננסה לענות עליהן בנקודה IL. אנחנו פותחים
4 את שורת הראיונות בפודקאסט שלנו עם נשיאת איגוד האינטרנט
5 הישראלי. פרופסור קרין נהון. עם קרין ננסה להבין כיצד
6 האינטרנט ובעיקר הרשתות החברתיות שפועלות על בסיסו,
7 פועלות ומשפיעות על הדעות, העמדות, התפיסות שלנו. ומי
8 השחקנים המרכזיים? קרין היא מדענית מידע ופעילה ציבורית
9 בתחום הפוליטיקה של המידע. היא משמשת כחברת סגל בבית
10 הספר למידע ולתקשורת במרכז הבין תחומי וחוקרת שאלות
11 שקשורות למאבקי הכוחות שמתחוללים בעידן המידע ועל
12 ההשפעה שיש למאבקים האלו על החברה, על הפוליטיקה ועל
13 המשטר הדמוקרטי. קרין עומדת בראש הוועד המנהל של איגוד
14 האינטרנט משנת 2017 והיתה שותפה להקמה של גופים ומיזמים
15 רבים של החברה אזרחית, כולם עוסקים בממשק בין טכנולוגיה
16 ודמוקרטיה, אהלן קרין.

17 **קרין:** שלום יובל.

18 **יובל:** אני חושב שאין מחלוקת שרשתות חברתיות על כל הגוונים
19 השונים שלהן, הן התופעה המקוונת הבולטת ביותר בעשור
20 האחרון. פייסבוק. טוויטר. יוטיוב. אינסטגרם. טיק טוק, כולן
21 הפכו למדיום המרכזי שבאמצעותו אנחנו מקבלים ומשתפים
22 מידע. אבל עד כמה הרשתות האלו הן אובייקט ניטרלי, מבחינת
23 התוכן שעובר דרכן? כלומר, האם הן אדישות או אקטיביות ביחס
24 לסוג התכנים שעובר דרכן?

- 1 אז אני אתחיל בדבר הכי פשוט, אלה שחקנים פוליטיים לכל דבר. **קריין:**
- 2 אני הולכת אולי להפתיע אותך, פוליטיים לא במובן שהם
- 3 מפלגתיים, הם לא בוחרים עבור פוליטיקאי ספציפי או מפלגה
- 4 ספציפית. אבל פוליטיים במובן שהם מקדמים ערכים, הם
- 5 מקדמים עמדות. הם מקדמים אינטרסים מסוימים. והמאבקי
- 6 כוחות האלה בין השחקנים, צריך להבין, זה פוליטיקה לכל דבר.
- 7 אנחנו פשוט לא רואים את זה בקדמת הבמה, זה מופיע מאחורה,
- 8 אני חושבת שהיום יותר קל לשכנע שחקנים שונים ובכלל אותנו,
- 9 המשתמשים, שאותן פלטפורמות הן לא ניטרליות. והן לא
- 10 ניטרליות במובנים רבים, למשל תיקח את פייסבוק, יש לה 15
- 11 אלף מודרטורים. מודרטורים? אנשים שמתווכים את המידע
- 12 ומחליטים מה מורידים לפי איזה כללים. היא קובעת את הכללים.
- 13 היא קובעת בעצם את המרחב שבו הדיון הפוליטי שלנו נערך
- 14 היום. ולכן לקרוא להם שחקנים ניטרליים, זה לדעתי כבר אנחנו
- 15 לא נמצאים שמה.
- 16 אנחנו יודעים מה השיקולים? את דיברת על מודרטורים אנושיים, **יובל:**
- 17 אבל רוב הזמן, זה דווקא אלגוריתמי.
- 18 **קריין:** נכון.
- 19 האלגוריתמים של הרשתות האלה, אנחנו יודעים מה השיקולים **יובל:**
- 20 שלהם? איך הם מחליטים איזה מידע להציג בפנינו ואיזה לא?
- 21 הרבה פעמים לא, זה באמת קופסא שחורה. הרבה פעמים אנחנו **קריין:**
- 22 יודעים מהדלפות, למשל היה את מה שנקרא the guardian files
- 23 שפתח את הפייסבוק פיילס שמישהו הדליף וככה ידענו מה
- 24 שיקולים שלהם. למשל, גילינו שבתחום האנטישמיות, שאגב,

1 בימים האחרונים הם שינו את כללי הקהילה שוב, אבל גילינו לפני
2 שנתיים שכשהם מורידים מידע במדינה מסוימת הם לאו דווקא
3 יורידו אותנו במדינה אחרת, כי זה נושא שיותר רגיש במדינה אחת,
4 כמו אנטישמיות. בישראל, גרמניה, אוסטרליה וצרפת. ולעומת זאת
5 במדינות אחרות זה פחות רגיש. אנחנו לא יודעים באמת, זאת
6 האמת. אנחנו רק בדיעבד כשאנחנו רואים את אחוז הטעות אנחנו
7 מגלים, מה קורה ומה בעצם האינדיקציה לפעולה זו או אחרת.
8 אני אגיד יותר מזה, פייסבוק בעצמה הודתה שיש לה בערך 10%
9 טעות. אם אתה חושב על זה...

10 טעות של... ביחס למה? **יובל:**

11 של המודרטורים, אותם מודרטורים שזה עוד לפני שנדבר על המה
12 שנקרא בינה מלאכותית, שגם לה יש בעיות. עכשיו, קח בחשבון
13 שאותם מודרטורים מקבלים בסביבות 3 מיליון פוסטים ליום
14 שהם צריכים לעבור עליהם, שזה אגב לא הרבה.

15 זה באמת המספרים? **יובל:**

16 כן, זה המספרים פחות או יותר. אנחנו מדברים על 300 אלף
17 פוסטים שבעצם הם טעות לכשעצמה. עכשיו, דיברת על בינה
18 מלאכותית, אתה צודק. רוב העבודה נעשית היום בבינה
19 מלאכותית וזה גם בעיה.

20 אבל זה מגיע גם למצב שבו אני רואה, אני פותח את פייסבוק, יש **יובל:**

21 לי את הפוסט הראשון, זה בעיני פייסבוק, זה הפוסט שבשלב הזה
22 הכי חשוב שאני אראה אותו בראש הניוז פיד, אבל אני לא יודע
23 באמת למה הם החליטו לשים אותו בראש הניוז פיד.

- 1 נכון. ואני אגיד לך יותר מזה, אז קודם כל ההחלטה באמת מה
2 מתועדף, זה החלטה שלהם. שוב פעם, אמרנו פוליטיקה, לא
3 ניטרלי? כן. זה לא אומר שזה... פוליטיקה זה לא מילה מגונה,
4 חייבים להגיד את זה. אבל זה נכון. בדרך כלל הם ישימו לך
5 בהתחלת הפיד מה שמן הסתם אנשים שאתה באינטראקציה
6 איתם, אנשים שאתה דומה להם, על מאפיינים שונים. שאגב, כאן
7 זה חוזר לאיזה מידע הם אוספים עלינו בכל שנייה ושנייה. וכמות
8 המידע שהם אוספים עלינו. אבל אם תחשוב על זה, גם לא רק
9 שאתה רואה אנשים ספציפיים, אתה לא רואה הרבה אנשים
10 מהפיד שלך. זאת אומרת שאם יש לך 1,000 חברים, אתה למעשה
11 לא רואה כמעט 950 מהם ביום יומית.
- 12 נכון, אני רואה מעט מאוד. **יובל:**
- 13 נכון. וזה אומר שבעצם הם גם מחליטים לך את מי תראה. אפרופו
14 חופש ביטוי, הם מחליטים איזה ביטוי תראה ואיזה לא. **קריין:**
- 15 וזה ממש מוביל אותי לשאלה הבאה. האם לרשתות האלו, אנחנו
16 מדברים הרבה מאוד על פייסבוק, אבל יש גם רשתות אחרות. **יובל:**
- 17 נכון. **קריין:**
- 18 יש יכולת תאורטית, אולי גם מעשית, להשפיע על העמדות שלנו
19 באמצעות סוג התכנים שאנחנו נחשפים אליהם? האם יש מחקרים
20 שמראים? כן, כן, הינה, ככה הם עושים... זה קורה... זה קורה... **יובל:**
- 21 זאת שאלת השאלות, הרי כל הסיפור עם הפלטפורמות מאוד צף
22 לעניין של דיון ציבורי בעקבות הזיוף, או ההתערבות הרוסית
23 בבחירות בארצות הברית. **קריין:**
- 24 ב-2016? **יובל:**

קריין:

1 ב-2016. מאז... כל כך הרבה מים זרמו מאז... מאז גילינו בעצם
2 שבכל העולם יש התערבויות שונות. רק אתמול היה מדליף,
3 מדליפה, אנחנו לא יודעים, מפייסבוק, מדענית מידע, או מדען
4 מידע, שטען שבעצם בכל העולם פייסבוק... אה... נקרא לזה, לא
5 בדיוק מטפלת באותם סטנדרטים בהתערבות, כמו שהיא מטפלת
6 בארצות הברית, אבל בעצם אנחנו יודעים מניסיונות שונים
7 ומניסויים שונים שנעשו במחקרים, שיש לזה השפעה על עמדות.
8 אני אחלק את העולם לשלושה, אני בעצם אחלק את העולם
9 להשפעה על התנהגות, שבצעם רציתי לקנות נעל לבנה ובסוף
10 קניתי נעל שחורה. אין ספק, זה הרי עולם השיווק, אנחנו יודעים
11 היום שיש, בעזרת מידע עליך, אנחנו נדע להציף לך את המידע
12 בזמן הנכון, בצורה הנכונה, בצבע הנכון, בשביל שאתה תשנה את
13 עמדתך. אז זה גם, עשו על זה ניסויים ותכף אני אדבר, הרבה
14 פעמים בהיבט הפוליטי, כי בהיבט הפוליטי זה יותר מסובך. יש
15 את העניין של שינוי סדר היום, מי כמוך יובל יודע, שינוי סדר
16 היום, כמה הוא חזק בעידן הפוליטיקה. ועל זה שחקנים
17 מתאמצים. בוא נדבר על נושאים שלא מעניינים ובמקום זה לא
18 נדבר על הנושאים שהם אקוטיים לחברה זו או אחרת. והדבר
19 ההכי חשוב זה האם אנחנו יכולים לשנות את העמדות ואת
20 הערכים לטווח ארוך. וזאת שאלת השאלות שהמדע עדיין מתחבט
21 בה. אבל נחזור להתנהגות. למשל היו שני ניסויים נורא מעניינים.
22 היה ניסוי אחד, עוד בעידן שפייסבוק נתנה לנו מידע. ספויילר
23 קטן, פייסבוק כבר לא נותנת.

יובל:

כבר לא נותנת מידע לחוקרים?

- 1 לחוקרים, אנחנו מאוד במצב קשה. אחת הבעיות זה שזו קופסא **קרין:**
- 2 שחרוה גם לחוקרים. למשל כל המחקרים שלנו על פייק ניוז, על
- 3 דיסאינפורמציה, בעצם הם לא תמיד הם בזכות פייסבוק, אלא
- 4 למרות פייסבוק.
- 5 אוקי, אז בתקופה שהם נתנו מידע? **יובל:**
- 6 יפה, היה מן כפתור אחד שהיה נקרא כפתור הלייק, שבו אתה **קרין:**
- 7 היית עושה לא הלייק הרגיל, אלא I voted, זאת אומרת, הלכת
- 8 להצביע וראית את הכפתור הזה, יכולת להגיד, אני הצבעתי. לא
- 9 כתבת מה הצבעת וכדומה, אבל חבריך ראו את ה-אני הצבעתי של
- 10 יובל. בחנו 60 מיליון הצבעות כאלה וגילו משהו מאוד מעניין,
- 11 שברגע שהחברים שלך שלא התכוונו להצביע, רואים שאתה
- 12 הצבעת, זה מעלה את הסיכוי ב-0.6% לך ללכת ולהצביע. אבל גילו
- 13 גם עוד דבר, באותו מחקר. אגב, פייסבוק הכחישה את זה. אבל
- 14 גילו שמספר האנשים בעלי נטייה דמוקרטית, היה הרבה יותר
- 15 גדול שראה את הכפתור הזה ממספר האנשים בעלי נטייה
- 16 רפובליקנית.
- 17 וואו... **יובל:**
- 18 אז כאן מתחיל... אז פתאום אתה... עכשיו, זה לא דווקא היה **קרין:**
- 19 בכוונה, אבל אם אתה עושה מהר את החשבון בראש שלך, מתוך
- 20 350 מיליון בוחרים. אתה אומר, רגע, רגע, אבל יש פה עניין של
- 21 הטיה. זה משפיע. ללא ספק זה יכול לקבוע בחירות. עוד דבר,
- 22 ביוטיוב, למה אנחנו מדברים רק על פייסבוק? היום יודעים
- 23 מיוטיוב ויוטיוב הודתה בעצמה, שהיא, המנגנון שלה בעצם
- 24 מתעדף תכנים שהם יותר קיצוניים. והיום הם עושים כל מני

1 מהלכים כדי לעצור את זה, אבל אם תחשוב על זה, זה אומר
2 שבתקופות בחירות, אנשים שהם מיין סטרים, פתאום מקבלים
3 המון תכנים שהם הרבה יותר קיצוניים מהתכנים שהם רגילים
4 לקבל. ועם הזמן, היו כמה מחקרים שאמרו, שהראו איך העמדות
5 שלהם משתנות. כלומר, אנחנו נמצאים במצב נורא מעניין,
6 שאנחנו יודעים שזה משפיע. אנחנו עדיין, אין לנו את התמונה
7 הכוללת על איך ההשפעה הזאת תהיה לטווח ארוך, אבל אין ספק
8 שהן משפיעות. הן השחק... הן הפיל בחדר.

9 אחת הבעיות שאליהן נחשפנו בשנים האחרונות, הזכרת את זה
10 ממש בקצרה, קשורה בצמד המילים הזה, שהפך כמעט בנאלי,
11 פייק ניוז. בואי נתחיל קודם כל שנהיה בטוחים שאנחנו מדברים
12 על אותו הדבר. מה היא ההגדרה הכי מוצלחת, שאת שמעת, עד
13 כה, לצמד הזה, פייק ניוז.

יובל:

14 קודם כל זה טוב שאתה אומר את זה, כי באמת אין הגדרה אחת.
15 אבל פייק ניוז הפך לפופולרי ב-2016, עם טראמפ, טראמפ הכניס
16 אותו לחיינו. הכי קרוב, הייתי מתייחסת אל זה כמידע שהוא
17 כוזב. או מוטעה, או מטעה, או שגוי, או בעל כוונה כלשהי
18 להטעות. והוא יכול להיות בצורות שונות. הוא יכול להיות החל
19 מהתוכן שהוא שגוי, המשך בכותרת, המשך במי מפיץ אותו.
20 המשך בקונטקסט. כלומר, אנחנו יכולים לראות הרבה הרבה
21 סוגים. ואני אגיד לך יותר מזה, אנשים חושבים כשאומרים פייק
22 ניוז, שזה איזה שהוא קפסולה כזאת, מידע, המילה קפסולה היום
23 מסוכנת, אבל מידע. שהוא, או שחור או לבן. ועולם הפייק ניוז
24 הוא הרבה יותר מתוחכם, הפייק ניוז של היום שמצליח הוא לא

קריין:

- 1 השחור והלבן. הוא ה... הדבר הזה שהוא מערב כל מני סוגי מידע.
- 2 שחלקם הוא רלוונטי, חלקם לא רלוונטי, חלקם אמת, חלקם
- 3 פרשנות. חלקם ממוסגר. ואז זה מבלבל אותנו עוד יותר. וזאת
- 4 הבעיה בעצם בפייק ניוז.
- 5 מי הם השחקנים המרכזיים שמפיקים פייק ניוז? מי הם? מה הם **יובל:**
- 6 האינטרסים שלהם? מה הסיפור שלהם?
- 7 אז אני אדבר על פוליטיקה, כי אני מתעניינת בפוליטיקה כמובן. **קריין:**
- 8 קדימה. **יובל:**
- 9 אז השחקנים שלנו שמשחקים פה תפקיד זה דבר ראשון **קריין:**
- 10 הפוליטיקאים. צריך להבין...
- 11 הפוליטיקאים? **יובל:**
- 12 באופן מפתיע... **קריין:**
- 13 מצאנו אותם במקום הראשון כמפצי פייק ניוז? **יובל:**
- 14 ברור... ברור. היום? כן. **קריין:**
- 15 מעניין, אוקי. תסביר. **יובל:**
- 16 כן, כן. אנחנו נמצאים במקום מאוד שונה מלפני 15 שנה. לפני 15 **קריין:**
- 17 שנה פוליטיקאי היה מפיץ פה ושם. כולנו זוכרים את אמא של
- 18 פרס ש... שהיתה ערביה וכל מני דברים כאלה. ובארצות הברית,
- 19 היה על אובאמה למשל שתעודת הלידה שלו היתה מזויפת והוא
- 20 בכלל נולד באפריקה ולא בארצות הברית וכדומה. אלה אגב
- 21 פייקים ניוז שהם מאוד פשוטים אגב. כי מאוד קל להזים אותם,
- 22 אז אני לא... לכן אני צוחקת כשאני חושבת עליהם. אבל
- 23 הפוליטיקאים, כי הפוליטיקאים למדו שרשתות חברתיות
- 24 ופלטפורמות הם המקום הפרוץ. בגלל שהעולם הוא כל כך גלובלי

- 1 ובגלל שהפלטפורמות חיות בעולם שהוא ללא גבולות כביכול, אבל
2 אנחנו כן עם גבולות, בואו, אנחנו חיים בחוקי מדינת ישראל. ולמי
3 שלא יודע חוקי מדינת ישראל בכל מה שקשור לבחירות, עדיין
4 נשען על חוק משנת 1959. חוק הבחירות, דרכי תעמולה.
5 או גאד... **יובל:**
- 6 **קרין:** אכן כן. וחוק החירות דרכי תעמולה למשל אוסר עליך ללכת עם
7 לפידים. כי לפידים היתה תעמולה באותה תקופה. ואסור לך
8 לזרוק אור על אתה יודע, קירות ודברים כאלה, כי זאת היתה
9 התעמולה של פעם. אבל 1959 אף אחד לא דמיין מי הוא צוקרברג
10 ואף אחד לא דמיין מי הוא דורסיי וכדומה. ואז מה שקורה,
11 הפוליטיקאים נוחתים לתוך העולם הזה. והם מבינים, הם מבינים
12 הכי טוב, שזה הנקודה שלהם לעקוף את התקשורת המסורתית.
13 שמה הם יכולים לדבר עם האנשים, עם הבוחרים אחד על אחד.
14 עכשיו, זה לא באמת לדבר. זה מונולוגים, שלא יהיה לנו ספק, זה
15 לא דיאלוגים. אבל שמה הם יכולים להגיד מה שהם רוצים.
16 ועכשיו איך אנחנו תופסים את תשומת הלב של המשתמש? שלך
17 ושלי? אנחנו צריכים להיות קיצוניים, אנחנו צריכים להיות
18 בוטים. אנחנו צריכים להיות... הרבה קצת מתבלים את זה עם
19 פייק ניוז, אנחנו צריכים לדבר לזהויות הכי בסיסיות, הכי
20 מפרידות ביני לבין זהויות אחרות. אתה מקבל את המקשה הזאת,
21 שהיא מקשה מאוד רעילה אגב, בכל דמוקרטיה. והפוליטיקאים
22 רוכבים על זה בשמחה ובששון.
23 **יובל:** אוקי, אז יש לנו פוליטיקאים, יש עוד שחקנים במגרש הזה?

- 1 ברור. יש את הקמפיינרים, שהרבה פעמים הם נהנים מזה כי הם **קריין:**
- 2 מקבלים את הכסף שלהם בתקופת הבחירות, אז קמפיינרים
- 3 משחקים פה תפקיד מאוד חשוב. הרבה פעמים הפוליטיקאים לא
- 4 כל כך בעלי אוריינות דיגיטלית. אין להם מיומנויות דיגיטליות
- 5 ואז פתאום הקמפיינרים הם אלה שדוחפים אותם ומייצרים את
- 6 כל הקמפיינים הכי בוטים שאתה יכול לחשוב עליהם. יש לנו גם
- 7 את המדינה עצמה. המדינה עצמה, היא מאוד מעניינת, המדינה,
- 8 שבתקופת בחירות בישראל לא רצתה להתעסק עם הפוליטיקאים
- 9 מבפנים. לא סתם, כי זה מאוד רגיש. אבל כן היתה מוכנה לחשוב
- 10 על איך היא עוצרת התערבות של בחירות מרוסיה למשל, או מסין,
- 11 או ממקומות אחרים. אז עכשיו הבעיה היא שרוב ה... במדינת
- 12 ישראל רוב ההתערבות היא מתוך הפוליטיקאים בפנים, אז ככה
- 13 שעדיין הספרה היתה פרוצה לחלוטין. יש לנו שחקנים שיש להם
- 14 אינטרס, אינפלואנסרים אנחנו קוראים להם, בעלי דעה. עכשיו,
- 15 אם פעם הייתי צריך לשלם לפרזנטור, אני לא יודעת אם אתה
- 16 זוכר, אבל ב-84 היה את הגששים מול...
- 17 וודאי, ספי ריבלין. **יובל:**
- 18 וודאי, ספי ריבלין מול הגששים. **קריין:**
- 19 וודאי. **יובל:**
- 20 וזאת היתה ההצגה הכי טובה בעיר. עכשיו, היום אנחנו לא כל כך **קריין:**
- 21 אוהבים חומר שהוא בתשלום. אנחנו חכמים יותר, נכון? אז מה
- 22 עושים לנו? מביאים לנו אינפלואנסרים שאנחנו לא מודעים בכלל
- 23 שהם מטעם. חלק אנחנו יודעים וחלק לא. מי זה המובילי דעה

- 1 האלה? זה חבר'ה שיש להם קהלים סביבם. והם הרבה פעמים
2 מפיצים, מעלים נתונים, מעלים דעות. מעלים...
3 **יובל:** שהם פייק?
4 **קריין:** לא, לאו דווקא פייק. כמו שאמרתי, העולם הוא מאוד מתוחכם.
5 גם וגם וגם וגם. אבל מטרתם היא אחת. בעצם להסיט את השיח
6 ולכוון אותו, מה שנקרא, לכיוון שנוח להם. ויש כמובן את הפיל
7 הגדול עוד פעם בחדר, כל הפלטפורמות. למשל בבחירות הקרובות,
8 יוטיוב וטטוויטר אמרו, אנחנו לא מאשרים פרסומות פוליטיות.
9 פייסבוק עוד לא אמרה את זה. אז הינה לך פתאום שחקנים
10 שלמים, אבל אלה השחקנים שמשחקים תפקיד. והמשתמשים
11 כמובן. אם אנחנו המשתמשים לא שם, אז אנחנו... את מי זה
12 מעניין?
13 **יובל:** אני אוסיף על זה גם כל מני אינדיבידואלים, או קבוצות של
14 אינדיבידואלים שפשוט עושות מזה כסף.
15 **קריין:** לגמרי, לגמרי.
16 **יובל:** יש שם גם אינטרס כלכלי. אוקי, אז אני החלטתי, אני ווטאבר אני
17 אהיה, החלטתי להפיק, להפיק ולהפיץ פייק ניוז. מה התהליך?
18 בואי רגע נשרטט אותו.
19 **קריין:** סבבה.
20 **יובל:** מהרגע שעלתה לי בראש המחשבה ועד הרגע שזה מגיע לגיא,
21 העורך שלנו, מגיע אליו ישירות, מה... מה קורה בדרך? איך זה
22 קורה?
23 **קריין:** גם בזה חל שינוי גדול, אז קודם כל אני אשאל אותך, יש לך כסף
24 או אין לך כסף?

- 1 יובל: בוודאי שיש לי כסף.
- 2 קרין: כי זה שאלה חשובה.
- 3 יובל: אוקי. לא הרבה, אבל יש.
- 4 קרין: יש קצת.
- 5 יובל: קצת.
- 6 קרין: הסיבה שאני שואלת...
- 7 יובל: דף לקדם בפייסבוק?
- 8 קרין: ברור. צוקרברג, כשצוקרברג צועק ואומר אנחנו הפלטפורמה של
- 9 חופש ביטוי, הוא שוכח להגיד דבר אחד, אנחנו הפלטפורמה של
- 10 חופש ביטוי לפוליטיקאים או לפוליטיקה, כל עוד יש לך כסף.
- 11 יובל: כל עוד הם משתלטים.
- 12 קרין: ואתה יכול להשתמש במערכת הגדולה, המפלצתית של פייסבוק,
- 13 על מנת להגיע לקהלים הספציפיים שאתה רוצה. מי אתה רוצה?
- 14 אתה רוצה לבנים? שהם שמאלניים? בגובה מסוים? שהם קונים
- 15 וכדומה. אז אם יש לך כסף כבר מצבך יותר טוב.
- 16 יובל: נניח אז שאין לי, בואי נעשה מצבי יותר רע.
- 17 קרין: אם אין לך כסף אתה במצב מאוד גרוע.
- 18 יובל: כן.
- 19 קרין: כי אז סביר להניח שפייסבוק היא לא תהיה הפלטפורמה בשבילך.
- 20 יובל: אה...
- 21 קרין: אגב, פייסבוק הענישה פוליטיקאים שלא מקדמים דברים בכסף.
- 22 לאט לאט עם הזמן פוליטיקאים ראו שאנשים לא נכנסים בכלל
- 23 לדפים שלהם. היום... ולא סתם טוויטר היא פתאום הפלטפורמה
- 24 כבר כמה שנים, ששם הפוליטיקה נערכת. אבל אם אתה באמת

- 1 באמת רוצה להפיץ היום שם המשחק הוא ווטסאפ, ווטסאפ,
2 טלגרם וסיגנל, יותר ווטסאפ בישראל.
3 אז אני צריך להגיע לגיא דרך ווטסאפ. **יובל:**
4 נכון. **קריין:**
5 איך אני עושה את זה? **יובל:**
6 או... הרבה הרבה הרבה קבוצות קטנות, של 250-256 על הגבול של
7 256. **קריין:**
8 אוקי. **יובל:**
9 שבהם יש לנו מודרטורים סמויים כמובן. אבל אנחנו מייצרים **קריין:**
10 קבוצות של דיון, מדברים הרבה פעמים על נושאים שונים. אגב,
11 גם הקבוצות של פייסבוק הם כאלה, בניגוד לדפים. ודרכם אנחנו
12 מפיצים את המידע שהוא מידע פייק ניוז. אז הנטייה שלי, אם אני
13 רואה את זה ממישהו שאני מכיר, הרבה יותר לקבל את זה.
14 והרבה יותר קל להשפיע עלי, כי אני גם רואה את המידע הזה
15 שהוא לא עובר צנזורה. לך אחר כך תחפש את מי שמה שנקרא,
16 ינסה להגיד לך שזה פייק ניוז.
17 אולי אנחנו צריכים פשוט לקבל שזה חלק מהעניין? זאת אומרת, **יובל:**
18 אתה רוצה דואר אלקטרוני? יהיה לך דואר זבל. זה... זה חלק
19 מהעניין. אתה רוצה רשתות חברתיות? יהיו לך שם פוסטים, לא
20 מדויקים, פייקים. זה חלק מזה. מה...
21 אז אני אגיד לך, תיאוריות ליברליות של פעם, זה היה... זה היה **קריין:**
22 הרעיון. התיאוריה הליברלית הבסיסית של המאה ה-19 וה-20,
23 אמרה, בוא, יש פייק ניוז, הכל בסדר. אגב, גילוי נאות, אני הייתי
24 בוועדת בייניש שהיתה אמורה לטפל בחוק הבחירות דרכי

1 תעמולה. ודנו באמת בנושא של מה שקורה כשפוליטיקאי משקר
2 או כשמעלים שקר ואנחנו אמרנו בבירור, אנחנו לא יכול... אין
3 חוק נגד שקר. אנחנו לא יכולים באמת להגיד כמחוקק, שאנחנו
4 רוצים להוריד דבר שהוא שקר. מי קובע שהוא שקר? איפה זה
5 מסתיים ואיפה זה מתחיל? עכשיו כששמתי את זה בצד, אני אגיד
6 שיש בעיה מאוד קשה עם שקר. זה לא מספיק לנו... היום אנחנו
7 יודעים שלא מספיק לנו רק להגיד את האמת. ולצעוק אותה על
8 קרן מה שנקרא הרחוב ואז זה יספיק לנו, למה? כי אנחנו יודעים
9 היום ממחקרים ששקרים, מתפרצים או מתפשטים ברשת מהר
10 יותר, רחוק יותר ולקהלים מגוונים יותר. זאת אומרת, שאם אני
11 כרגע אגיד משהו שהוא שקרי בוטה, למשל אני אגיד סתם, רצחתי
12 מישהו בקרן הרחוב. זה תוך שתי דקות מתפשט למקומות שאני
13 לא מאמינה. במיוחד במדינת ישראל, אגב, שאנחנו מדינה מאוד
14 דחוסה אגב, מידע שהוא חדשותי יכול תוך דקה להגיע לרוב
15 המדינה. ואם אחרי שנייה אני אומרת, סליחה, טעיתי, לא
16 התכוונתי, אני סתם צחקתי, או זה סאטירה, סביר להניח שזה
17 יגיע להרבה פחות אנשים. אז למה אני אומרת את זה? זאת
18 אומרת שאם אנחנו יודעים שפייק ניוז כן מחלחל, אם אנחנו
19 יודעים שהוא מכוון, אם אנחנו יודעים שאנשים כן מושפעים מזה,
20 השאלה אם אנחנו צריכים לעשות משהו לגבי זה? לא מספיק
21 לעמוד מהצד ולהגיד, אוקי, יש לנו פייק ניוז, לא נעשה את זה.
22 אנחנו יודעים שזה משפיע על בחירות. ובחירות זה הקליימקס, זה
23 השיא של הדמוקרטיה. אנחנו רוצים בחירות הוגנות. אנחנו רוצים
24 מרחב הוגן של משחק.

- 1 אנחנו יודעים שלפעמים אנשים נתקלים במידע. הם אפילו יודעים **יובל:**
- 2 שהוא מידע לא נכון ובכל זאת הם מפיצים אותו. בחלק מהמקרים
- 3 הם לא יודעים ועדיין מפיצים אותו. בחלק מהמקרים הם
- 4 חושדים, עדיין מפיצים. למה אנשים עושים את זה?
- 5 אני חושבת שאנחנו, יש לנו את המנגנון האנושי הכי בסיסי. אני **קריין:**
- 6 העליתי נתונים ואז אני כביכול שיתפתי אותם, אז יש לי איזה
- 7 שהיא... לא בעלות, אבל יש לי איזה שהוא... אני עומד מאחורי
- 8 זה. ואז פתאום אומרים לי, היי, היי, זה פייק ניוז, תוריד את זה.
- 9 אני אנסה להגן על העמדה שלי. זה באמת המנגנון האנושי הכי
- 10 בסיסי, הרי ייקח לנו זמן עד שיהיה לנו דיסוננס קוגניטיבי, עד
- 11 שנגיד לעצמנו, רגע אחד, זה בעייתי. אני מסכן אנשים, אני חייב
- 12 להוריד את זה.
- 13 זאת אומרת, אנשים מתבצרים בעמדה שלהם למרות שהם באיזה **יובל:**
- 14 שהוא מקום יודעים שזה אולי לא כל כך נכון?
- 15 נכון, אבל הרבה פעמים אנשים גם לא יודעים. תפסו שני אנשים **קריין:**
- 16 שהסבירו להם בתקופת הבחירות בארצות הברית על שמה שהם
- 17 הפיצו זה היה חומר תעמולה של הרוסים. ואתה צריך לראות,
- 18 היתה גברת אחת שצועקת על פרשן ה-CNN והיא אומרת לו,
- 19 אתה, מה פתאום אתה מאשים אותי, אני נראית לך סוכנת
- 20 רוסית? ואיך אתה בכלל מעיז להגיד לי את זה. כלומר, בכלל לא
- 21 עלה על דעתה שהיא יכולה להיות בעצם המנגנון המתווך של פייק
- 22 ניוז. אז התשובה היא מאוד פשוטה, לא תמיד אנחנו יודעים, זאת
- 23 האמת.

- 1 יש מקומות שהם מופצצים בפייק ניוז, ארצות הברית אני חושב זו **יובל:**
- 2 דוגמא...
- 3 נכון. **קריין:**
- 4 מאוד מוכרת, אבל יש מדינות נוספות. בייחוד אלה שגובלות **יובל:**
- 5 ברוסיה. שנמצאות תחת ההשפעה שלה. עד כמה התופעה הזו
- 6 שכיחה בישראל? עד כמה אנחנו, בייחוד בתקופת בחירות, ואנחנו
- 7 בשנים האחרונות כל הזמן בתקופת בחירות, עד כמה, ממה
- 8 שאנחנו יודעים, התופעה הזו שכיחה ברשתות החברתיות
- 9 בישראל?
- 10 תראה, תקופת הבחירות בישראל, כל שלושת מערכות הבחירות **קריין:**
- 11 האחרונות שהיו לנו ב-2019-2020, אני חושבת שכולנו חוונו גם
- 12 מערכת מאוד מוקצנת, מערכת מסיתה, אבל גם מערכת של פייק
- 13 ניוז. למשל, הטלפון הגנוב על ידי האיראנים של בני גנץ, האם בני
- 14 גנץ מטורף או לא שפוי? לא שפוי? לא אפוי? כמוכן זה... במדינת
- 15 ישראל בתקופת בחירות מר שמועתי עובד שעות נוספות. לצערי
- 16 הרב גם, זה חלק אגב מתופעה עולמית אגב של דמוקרטיה
- 17 ליברליות. הוא הולך יד ביד עם פופוליזם. עם פוליטיקאים
- 18 פופוליסטים. והדרך לדעת את זה, אני רק אגיד בקצרה מה זה
- 19 פופוליזם, כי אנחנו אומרים את המילה הזאת הרבה. אבל
- 20 כשאנחנו מדברים על פופוליזם, הפוליטיקאי הפופוליסט זה
- 21 הפוליטיקאי שאומר אני והם, הם האליטה. זה האליטה
- 22 התקשורתית, האליטה ה... אתה יודע, האקדמית. האליטה
- 23 הפקידותית, הדיפ סטייט, כאילו, נכנס לנו מושג חדש, דיפ סטייט
- 24 למדינת ישראל, הם הבוגדים. אנחנו בסדר. העם אמר את דברו.

- 1 העם הוא הריבון. ואז בעולם של רשתות חברתיות מצטרפת עוד
2 מילה, אני זה העם. אני מייצג אתכם.
- 3 יש איזה שהוא מחקר ישראלי, נתונים שמראים עד כמה הדבר **יובל:**
4 הזה משפיע? על הבוחר הישראלי?
- 5 לצערי לא. לצערי לא, כל המחקרים שלנו מגיעים מברזיל. מגיעים **קריין:**
6 מהודו יש מחקר אחד. יש בארצות הברית כמה מחקרים.
- 7 מה אנחנו לומדים מהם? שזה משפיע? **יובל:**
8 אנחנו לומדים שזה משפיע, כן. כן, אנחנו לא יודעים אם זה משפיע **קריין:**
9 לטווח ארוך על הערכים.
- 10 מספיק לטווח קצר כדי שתשנה את הבחירה. **יובל:**
11 נכון. אין ספק. בהתנהגות זה משפיע. יצא מחקר לאחרונה שמדבר **קריין:**
12 גם על השפעה לטווח ארוך. כלומר, עשו ניסוי, זה לא היה בדיקה
13 שהיא אמפירית, מה שנקרא פתוחה, אלא ניסוי. שבהם נתנו
14 לאנשים מידע מוטעה בכוונה. על פוליטיקאים, שכאילו
15 פוליטיקאים אומרים. ראו איך הם שינו את דעתם. הביאו אותם
16 אחרי זמן מה שוב לאולפן ודיברו איתם. הם כבר ידעו שזה שקר
17 אגב בשלב הזה. והעמדות שלהם השתנו, בהתאם למידע הראשוני
18 שהם קיבלו, שהוא היה מוטעה. זאת אומרת, תגיד שקר מספיק
19 פעמים כמו שהיו אומרים הסובייטים, בסוף מישהו יאמין.
- 20 עד כמה ישראל כמדינה מפעילה כלים באופן אקטיבי כדי להיאבק **יובל:**
21 בתופעה הזו? יש בכלל ניסיון כזה? ברמה של המדינה?
- 22 אז אני אגיד, ברמת המדינה ואני הייתי חלק גם מכמה שולחנות **קריין:**
23 עגולים וסימולציות בנושא הזה. ופגישות עם מבקר המדינה, עם
24 וועדת הבחירות וכדומה. יש ניסיונות, אבל לא להתערבות

1 מבפנים, אל להתערבות של פוליטיקאים כפי שאמרתי, שבינך
2 לביני, במדינת ישראל, זאת ההתערבות הגדולה. בניגוד למדינות
3 כמו ארצות הברית, שהן מאוד גדול, מאוד רחבות, מאוד
4 אינדיבידואליסטיות. מדינת ישראל היא מדינה, נקרא לזה
5 מקוצצות, כלומר, אנחנו די מעורבים אחד בשני. הקבוצות
6 מאוד מחוברות. מאוד קשה למישהו מבחוץ לנסות להשפיע
7 במדינה. אנחנו מיד קולטים מה שנקרא תכנים, הרבה יותר
8 בקלות מאשר מדינה כמו למשל ארצות הברית, קנדה, אנגליה,
9 שאנחנו יודעים שהיתה שם התערבות בתקופת הברקזיט. ולכן,
10 רוב ההתערבות היא של פוליטיקאים. לזה, לאף אחד עדיין אין
11 תשובה. והאמת היא שהם גם לא רוצים להתערב. כי הם אומרים,
12 יגידו אז הדיפ סטייט כמובן. וחלק אני חושבת מההתערבות או
13 מהצעקות, או מההתקלסות, על הדיפ סטייט או מה... אתה יודע,
14 מהביקורת. היא ברצון לרפות את ידיהם של פקידים, מאשר
15 להתערב בתוך המערכת הפוליטית.

16 אנחנו יודעים שרשתות חברתיות, לדוגמא פייסבוק, או יוטיוב, הן
17 בכל זאת מנסות להילחם בתופעה הזו, להיאבק בה. איזה ציון את
18 נותנת להן? זאת אומרת, כמה בעיניך הם...

יובל:

19 הם יכעסו עלי קצת, אבל אני נחשבת מהמבקרים של פייסבוק,
20 טוויטר ויוטיוב, שהם הגדולות. אני חושבת שאני נותנת להן ציון
21 לא טוב. לא טוב בתקופת בחירות. מכמה סיבות, אחת, בדרך כלל
22 ה... נקרא לזה, הפעולה שלהם מול תכנים שונים, היא מאוחר
23 מידי. ויראליות מתרחשת בדקות ספורות במדינת ישראל. אם
24 אתה מוריד תוכן אחרי 7 דקות, זה לא רלוונטי לאף אחד. כבר

קרין:

- 1 כולם ראו את זה, זה כבר מהדהד בתוך הווטסאפים וכדומה.
- 2 ומצד שני גם השקיפות שלהם לגבי מה הם הורידו, איך הם
- 3 הורידו, מי מתערב, מי לא מתערב. הם נמצאים למשל, אנחנו
- 4 יודעים בתקופת הקמפיין של טראמפ, שאנשי פייסבוק נמצאו
- 5 בתוך ה... בתוך המפלגה. עזרו למפלגה. אז הם אומרים, ניסינו
- 6 לעזור שישתמשו בכלים.
- 7 נכון. **יובל:**
- 8 אבל למה לא עשיתם את זה לשאר הפוליטיקאים או לשאר **קריין:**
- 9 הסנטורים? או לשאר המתמודדים? יש בעיה שאני חושבת ש-א',
- 10 אנחנו לא מספיק יודעים. ו-ב', הדבר הכי מדאיג, זה שהחשיפה
- 11 שפוליטיקאים מסוימים מקבלים היא אפסית, כלומר, זה חוק
- 12 הכוח. כלומר, יש פוליטיקאים מסוימים שכולם מסתכלים
- 13 עליהם. ולעומת זאת אתה יכול להיות אחד מ-110 חברי הכנסת
- 14 שבשביל ששימו לב אליך, אתה צריך לשרוף את המועדון.
- 15 אבל הן לא רוצות מספיק לטפל בבעיה? הן לא יכולות לטפל **יובל:**
- 16 בבעיה? הן לא מעוניינות לטפל בה? זאת אומרת, מה... מה המילה
- 17 הנכונה?
- 18 זאת שאלה נהדרת ותלוי את מי אתה שואל גם. **קריין:**
- 19 אותך. **יובל:**
- 20 הסיבה שאני אומרת את מי אתה שואל, אם אתה שואל אותי, אני **קריין:**
- 21 חושבת שקודם כל ההסתכלות שלהם היא מאוד מערבית. בוא
- 22 נתחיל בזה. אין ספק שמדינות מערב אירופה והדמוקרטיות
- 23 מקבלות נקרא לזה, את ה... את הפריווריטיז, את התיעדוף. אני
- 24 חושבת שהם לא עושים מספיק. לדעתי הם לא עושים מספיק.

1 הרבה פעמים ההחלטה שלהם לא להוריד חשבונות מזויפים
2 למרות שיש הרבה דיווחים היא החלטה שמשפיעה על מערכות
3 בחירות. ואני הייתי רוצה, עוד פעם, יותר שיתוף פעולה עם
4 הציבור. אגב, פה איגוד האינטרנט כן יכול להיכנס לפעולה. או
5 איגודי אינטרנט כמו איגוד האינטרנט, עמותות ציבוריות
6 עצמאיות, זה כן להיות סוג של מתווך מול פייסבוק, מול גוגל. מול
7 ווטסאפ, אתה יודע, כל החברות האלה. הם הקימו אגב מועצה,
8 לאחרונה, בפייסבוק, שאמורה להיות מועצה ציבורית, אבל מה זה
9 אומר? מועצת ערעורים. זאת אומרת שאם הורידו לך חומר, אתה
10 יכול לערער אליהם. אבל זה לא... מועצה שהיא די מוגבלת. הם
11 לא מחליטים על ה... על הקריטריונים. הקריטריונים הם מה
12 שקובעים את כללי המשחק. אז אם אתה שואל אותי האם הם
13 קובעים? כן. האם הם עושים מספיק? אני חושבת שלא מספיק.
14 כשאתם כאיגוד אינטרנט באים לחברות האלה, הם בכלל מוכנות **יובל:**
15 לראות בכם פרטנר שלמשל מתווך?
16 לזכותם יאמר שכן. ואני יכולה להגיד לך שכמה שאנחנו מבקרים, **קריין:**
17 או אני מבקרת בכל אופן, אני גם בקשר טוב עם כל הצמרת של מה
18 שנקרא חברות כאלה. לזכותם יאמר גם שהם מנסים לעזור. אני
19 חושבת שהבעיה היא שגוף ענק, כמו גוגל, כמו פייסבוק, כמו אפל.
20 כמו... לא הזכרנו את אפל עד עכשיו. מייקרוסופט, כל הגדולות,
21 הם גופים כל כך גדולים, שמתעסקים בתכנים של כל כך הרבה
22 עמים, כל כך הרבה קהילות, שפתאום אתה רוצה לדייק אותם
23 לקהילה ספציפית וכאן מתחילה הבעיה, כי הערכים שלהם זה
24 ערכים של קליפורניה. או אירלנד, תלוי באיזה נושא. זה ערכים

- 1 מאוד שונים מצרפת. זה ערכים מאוד שונים מסעודיה. זה ערכים
2 מאוד שונים מיפן. ואז מתחילה הבעיה, ולבטח בתקופת בחירות.
3 **יובל:** אנחנו נותנים לפלטפורמות האלו, אנחנו... החוק, האמריקאי
4 בעיקר, נותן להן הגנה.
5 **קריין:** נכון.
6 **יובל:** שאומרת, אתם רק פלטפורמה, אתה לא המפרסם. ולכן אתם לא
7 אחראיות משפטית על התוכן שעובר דרכך, זה אותו סעיף סייף
8 הרבור.
9 **קריין:** סייף הרבור, נכון.
10 **יובל:** אבל מהרגע שפייסבוק מחזיקה חמישה עשר אלף איש
11 שמחליטה... מחליטים מה יפורסם ומה לא. היא משמשת הלכה
12 למעשה כעורך ראשי. אם אתה עורך ראשי אתה פאבלישר, אם
13 אתה פאבלישר, לא מגיעה לך הגנה. איך יוצאים מה...
14 **קריין:** מהפלונטר הזה.
15 **יובל:** המבוך הזה.
16 **קריין:** אז קודם כל אני אזכיר גם עוד דבר לגבי ה... מה שנקרא סייף
17 הרבור, המפרץ המגן, מה שנקרא. מחוק ההגינות, מה- decency
18 . act. זה לא רק שהם נותנים להם הגנה, הם גם נותנים להם
19 אפשרות שאם הם כן מתערבים, הם עדיין חסינים, כי היתה
20 תקופה שהם אמרו, מה? אנחנו נתערב ואז פתאום אתם תגידו
21 שאנחנו מתערבים ואנחנו לא פלטפורמה.
22 **יובל:** נכון.

קריין:

1 זה באמת פלונטר. זה פלונטר ש... אני אגיד לך הכי פשוט, הם לא
2 ניטרליים. הם היום הפאבלישר, המפיץ הגדול בעולם. הם העורך
3 הגדול בעולם. הם מחליטים איזה ידיעות יפורסמו. יותר מזה אני
4 אגיד לך, היתה תקופה מסוימת שהעיתונים... העיתונים עכשו
5 חוזרים לתקופת העדנה שלהם היותר טובה. אבל היתה תקופה
6 שהם היו תלויים לגמרי בפייסבוק ובגוגל. ואז בעצם הם גם היו,
7 תחשבו על זה, העורך הראשי, כי החליטו...

יובל:

קריין:

8 אז אולי צריך להתייחס אליהם כאל עורכים. כאל פאבלישר.
9 אני חושבת שאנחנו נראה בשנים הבאות הרבה יותר רגולציה.
10 הרבה יותר הסדרה של הענקיות האינטרנט. ותשמע, זה העובדה
11 שהם לא משלמים מיסים, זה גם שערורייה לכשעצמה. כאילו,
12 אתה חושב על זה, אתה אומר, מה לעזאזל עלה בראשו של
13 המחוקק? אבל מה הבעיה? מגיע המחוקק לחוקק מול החברות
14 האלה. והיד שלו רועדת, כי אותו מחוקק הוא גם בן אדם, הוא גם
15 פוליטיקאי. והוא יודע שהוא יכול להסתבך. ויש פה איזה שהוא
16 מאזן אימה שאף אחד לא מדבר עליו. המחוקקים כל הזמן, אתה
17 יודע, חוששים, לא חוששים, הולכים, לא הולכים... אני יכולה
18 להגיד דבר אחד, משהו השתנה בשנתיים האחרונות אצל המחוקק
19 האמריקאי בכל אופן, שתמיד נזהר לא ליגוע בענקיות התקשורת,
20 פתאום צולבים אותם בשימועים ציבוריים. בהתחלה לא כל כך
21 התכוננו, אז האירופאים הראו לנו מה זה שימוע ציבורי ואז
22 האמריקאים פתאום התחילו לשאול שאלות קשות. ופתאום הם
23 מתחילים לגמגם. הם מופיעים מול המחוקקים האמריקאים
24 ואנחנו רואים שאין להם תמיד תשובות לכל דבר. אתה ידוע,

1 כשראש טוויטר או ראש יוטיוב מתחילים לגמגם ולא יודעים איך
2 המנגנון שלהם עובד. איך הפילטר שלהם עובד, מתי הם מוחקים,
3 מתי לא מוחקים, אתה אומר, יש פה בעיה, אז אני חושבת שאנחנו
4 נראה הרבה יותר הסדרה של הפלטפורמות. ואגב, הגיע הזמן.
5 אנחנו עברנו את השלב שבו חופש הביטוי היה חופש ביטוי ללא
6 אולטימטומים. יש נקודות מסוימות שאנחנו כן צריכים להגיד,
7 צריך לחשוב על זה כקו אדום.

8 אוקי, אז אני חושב ששכנענו את המאזינים, פייק ניוז, זה דרעק.
9 אנחנו רוצים להימנע ממנו, יש משהו שאני כצרכן תקשורת, כמי
10 שנמצא ברשתות החברתיות, יכול לעשות כדי להימנע מהפגע רע
11 הזה?

יובל:

12 אז ככה, אני אגיד ככה, דבר ראשון, זה קודם כל לשפר את
13 האוריינות הדיגיטלית, נשמע מילה בומבסטית. אבל זה באמת
14 לחזק את המיומנויות שלך. וזה, אין דרך אחרת חוץ מלשחות
15 בתוך אוקיינוס הפלטפורמות. כל מי שיודע שכשהוא צולל לתוך
16 טוויטר או צולל לתוך טיקטוק או צולל לתוך אינסטגרם, אחרי
17 כמה זמן, אתה יודע, אתה בהתחלה טובע קצת. אתה קצת... עושה
18 קולות של איך עושים את הדבר הזה? אבל אחרי זה אתה מתחיל
19 לשחות כמו שצריך. אותו דבר ברשתות החברתיות. אתה מתחיל
20 ללמוד איך נראה פייק אקאונט, איך נראה חשבון מזויף. מי הם
21 כל הטרולים האלה. מי מטעם מי? מי מפעיל אותם מאחורה. כל
22 הדברים האלה הם דברים שלוקחים הרבה זמן ללמוד. מה שאני
23 כן למדתי בשנה האחרונה אגב ובישראל, פעם ידענו ממחקרים

קריין:

- 1 שעדיף פייק ניוז, לא לעשות איתו כלום, כלומר, כדי לא להפיץ
 2 אותו.
- 3 לתת לו למות פשוט. **יובל:**
- 4 לתת לו למות, היינו אומרים, אל תפיץ פייק ניוז ותגיד שזה פייק **קריין:**
 5 ניוז, כי כולם אז מתחילים לדבר על זה וזה מה שרוצים. היום
 6 אנחנו יודעים שהמצב, בגלל שאנחנו יודעים שפייק ניוז מתפשט
 7 מהר יותר, דווקא להפך. כשאתה משתף ואתה אומר זה פייק ניוז.
 8 ראינו את זה בכמה מקרים אגב עם הסיפור של מפיצי המחלות
 9 למשל. או הסיפור של אתה יודע, של דנה רון, שראינו אותה,
 10 שאימה על ראש הממשלה. וגילינו שהיא חשבון מזויף ואחר כך
 11 גילינו שהיא לא חשבון מזויף, שיש בן אדם מסוים באוסטרליה
 12 ואנחנו לא יודעים מי הוא, מטעם מי. לא יודעים כלום. כשאתה
 13 מתאר את הבן אדם, אתה אומר זה פייק ניוז, זה מתפשט לכולם
 14 וכולם יודעים. זה כמו שאתה אומר תיזהר. יש דבר אחד שאנחנו
 15 יודעים שלא עובד. וצר לי להגיד את זה לכולם, פאקטס צ'קर्स,
 16 כל הבדיקות.
- 17 זה לא עובד? **יובל:**
- 18 לא כל כך עובד. לא. **קריין:**
- 19 כי זה לא משכנע אף אחד? **יובל:**
- 20 כן, כי אנחנו בעידן... חלק קוראים לו פוסט אמת, אני שונאת **קריין:**
 21 להגיד את המילה פוסט אמת. אבל זה עידן ש... שבוא, תגיד לי מה
 22 אתה רוצה לעשות ואני אתן לך את הנתונים שמשפיעים
 23 ושתומכים מה שנקרא בעמדתך. היום אנחנו יודעים שנתונים
 24 יכולים להיות גם מוטים. זאת אומרת, אתה בוחר לעצמך את

- 1 הנתונים שנכונים לך ולכן, גם פאקט צ'קרים, גם כשאתה יודע
2 שאלה הנתונים וזה הסיפור ואמרו לך שקר מול העיניים. אז
3 בסדר, אז אתה תסגור עיניים ותשתמש בנתונים אחרים, כלומר,
4 זה לא... לא כל כך אה... לא כל כך עובד.
- 5 אנחנו מקליטים את השיחה הזו ב... לקראת סוף 2020. ואני **יובל:**
6 מבקש ממך להסתכל קצת קדימה, שנתיים, שלוש, ארבע, חמש
7 שנים קדימה.
- 8 בוא נעצור בשנתיים, למה חמש זה יותר מדי ארוך. **קרין:**
9 סגרנו על שנתיים. האם פייק ניוז זו תופעה שתיעלם אל הרקע **יובל:**
10 קצת כמו דואר זבל? דואר זבל ממשיך להגיע לגיימייל שלי, אני
11 פשוט לא רואה אותו. האלגוריתמים שם עושים עבודה לא רעה.
12 הוא פשוט משהו שנמצא מדי פעם, אחד חודר ואני מיד מוחק
13 אותו. האם אנחנו נגיע למצב שבו גם כך נתייחס לפייק ניוז?
14 לא. כי המנגנונים משתפרים כל הזמן. לא דיברנו על דיפ פייק **קרין:**
15 למשל. כל היכולת שלנו להכניס בינה מלאכותית שבעצם תחקה
16 את יובל או את קרין ואני אחשוב שזה יובל ולך תוכיח שאין לך
17 אחות. אני חושבת שכל הזמן השיטות משתפרות. ולא, כי תמיד
18 היה פייק ניוז בהיסטוריה. הבעיה היא שכרגע יש כלים מאוד
19 חזקים שמאפשרים לפייק ניוז להגיע לאוכלוסיות שבעבר
20 למנהיגים היה קשה להגיע אליהם.
- 21 ואת לא רואה כלים נגדיים שמצליחים להתמודד איתם? **יובל:**
22 אני אתן לך את זה באלגוריה הבאה, בנושא הדיפ פייק, על כל **קרין:**
23 עשרה מפתחי דיפ פייק, יש אחד שמפתח אלגוריתם שהוא נגד דיפ
24 פייק. אז עכשיו תעשה את החשבון.

- 1 יובל: אני לא בטוח שאני מת על המתמטיקה הזו.
- 2 קרין: נכון, אבל אתה מבין את ה... אתה מבין את הפער.
- 3 יובל: פרופסור קרין נהון, תודה רבה על השיחה הזאת, היה מעניין
- 4 מאוד. עד כאן להפעם, אני דוקטור יובל דרור. אני מזמין אתכם
- 5 להצטרך אלינו גם לפרק הבא, שיעסוק באיומי סייבר. להשתמע.
- 6 רוצים לדעת עוד בנושא שעליו דיברנו וגם בנושאים אחרים?
- 7 היכנסו לאתר האינטרנט של איגוד האינטרנט הישראלי.
- 8 www.isoc.org.il
- 9
- 10 סיום הקלטה